

Sygnatura akt VII.Ua. 15/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2013 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział VII Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodniczący: SSO Ewa Bratkowska

Sędziowie: SSO Teresa Błaszak

SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Marta Jurga

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2013 roku w Poznaniu

sprawy M. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w W.

o odsetki od zasiłku macierzyńskiego

na skutek apelacji wniesionej przez M. W.

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu - VI Wydziału Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 maja 2013 roku **sygnatura akt** VI.U.1249/12

oddala apelację.

SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk SSO Ewa Bratkowska SSO Teresa Błaszak

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 września 2012 roku wydaną w stosunku do M. W., znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. postanowił:

- uchylić decyzję z dnia 17 maja 2012 roku znak: (...)
- przyznać odsetki za okres od 10 stycznia 2012 roku do 20 lutego 2012 roku w wysokości odsetek ustawowych,
- odmówić odsetek za okres od 1 maja 2009 roku do 9 stycznia 2012 roku w wysokości odsetek ustawowych w wypłacie zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego przysługującego za okres od 1 kwietnia 2009 roku do 30 czerwca 2009 roku.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż Oddział ZUS jest zobowiązany do dokonania wypłaty świadczeń w ciągu 30 dni od daty złożenia dokumentów niezbędnych do stwierdzenia uprawnień, w tym przypadku od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 7 grudnia 2011 roku (sygn. VIII Ua 39/11), gdyż datę wyroku należy potraktować jako datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wypłaty świadczenia. W związku z powyższym wypłata zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego została dokonana 20 lutego 2012 roku oraz ustalono odsetki w wysokości odsetek ustawowych za 42 dni opóźnienia w wypłacie świadczenia w kwocie 478,62 złotych.

Z powyższą decyzją nie zgodziła się M. W., wskazując, iż organ rentowy mógł, już w poprzedniej decyzji, uwzględnić treść art. 30 ust. 3 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa i wydać decyzję zgodną z przepisami.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy, argumentując jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, wniósł o oddalenie odwołania.

Na rozprawie w dniu 17 stycznia 2013 roku, a następnie w piśmie procesowym z dnia 31 stycznia 2013 roku, odwołująca sprecyzowała żądanie, wskazując, że wniosła o przyznanie odsetek ustawowych z tytułu zwłoki w wypłacie zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego za okres: od 1 maja 2009 roku do 9 stycznia 2012 roku - za świadczenie z kwietnia 2009 roku, od 2 czerwca 2009 roku do 9 stycznia 2012 roku – za świadczenie z maja 2009 roku, od 1 lipca 2009 roku do 9 stycznia 2012 roku – za czerwiec 2009 roku.

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska.

Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu wyrokiem z dnia 23 maja 2013 roku w sprawie sygn. akt VI U 1249/12 oddalił odwołanie M. W..

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 2 września 2009 roku, uzupełnioną postanowieniem z dnia 8 lutego 2010 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. uznał, że brak jest podstaw do wypłaty M. W. zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego za okres od dnia 1 kwietnia 2009 roku do dnia 30 czerwca 2009 roku.

Od tej decyzji odwołała się M. W., zaskarżając ją w całości i wnosząc o zmianę decyzji i przyznanie prawa do żądanego świadczenia za powyższy okres.

W dalszej kolejności Sąd I instancji przytoczył ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu w sprawie sygn. akt VI U 876/09.

Odwołująca w 2001 roku ukończyła Akademię (...) w P. na kierunku finanse – bankowość. Zna język angielski w stopniu bardzo dobrym, niemiecki w stopniu dobrym. W grudniu 2000 roku odwołująca rozpoczęła pracę w Banku (...) początkowo jako asystent Dyrektora Regionalnego, ostatecznie jako Dyrektor Sprzedaży Detalicznej – Oddziału Bankowości Detalicznej kierujący 7 – osobowym zespołem. Od 14 stycznia 2008 roku odwołująca podjęła pracę w Banku (...) S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w W. na stanowisku Dyrektora Sprzedaży Regionu W.. Kierowała początkowo 1 a potem 2 osobami. Zajmowała się obsługą klientów private banking (posiadających aktywa o wysokości powyżej 500 tys. zł) oraz organizacją banku na terenie (...). Otrzymywała wynagrodzenie w wysokości 14.000 zł brutto. Z tytułu ww. zatrudnienia odwołująca podlegała ubezpieczeniom społecznym w tym chorobowemu.

Od 6 tygodnia ciąży tj. od dnia 27 października 2008 roku M. W. stała się niezdolna do pracy z powodu choroby w czasie ciąży (stanu zagrożenia ciąży), niezdolność do pracy trwała nieprzerwanie do dnia 1 lipca 2009 roku. Od dnia 1 kwietnia 2009 roku z uwagi na likwidację pracodawcy (...) S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w W. ustał stosunek pracy odwołującej z ww. pracodawcą. W czasie ww. niezdolności do pracy odwołująca otrzymywała zaświadczenia lekarskie (...) o czasowej niezdolności do pracy, wystawiane przez ginekologa M. M., w których jako kod niezdolności do pracy wpisywano B – niezdolność do pracy przypadającą w okresie ciąży.

W związku z niezdolnością do pracy od dnia 27 października 2008 roku do dnia 23 listopada 2008 roku odwołująca otrzymywała wynagrodzenie chorobowe, a następnie do dnia 1 lipca 2009 roku zasiłek chorobowy z ubezpieczenia chorobowego.

Pracodawca rozwiązując umowę o pracę zapewnił odwołującej uczestnictwo w rozmowach z pośrednikami pracy, jednak z uwagi na niezdolność do pracy z powodu choroby w czasie ciąży, M. W. nie uczestniczyła w nich, nie zarejestrowała się też w powiatowym urzędzie pracy.

Na dzień 1 kwietnia 2009 roku Powiatowy Urząd Pracy w P. nie dysponował ofertami pracy dla kobiety, która ukończyła studia wyższe ekonomiczne o profilu bankowość, władającej biegle językiem niemieckim i angielskim, specjalizującej się w zakresie private banking oraz sprzedaży funduszy inwestycyjnych z wieloletnim doświadczeniem w bankowości, natomiast dysponował ofertami pracy w zawodach: specjalista ds. przygotowania kontraktów (wynagrodzenie brutto 2.5000 zł), księgowa (wynagrodzenie brutto 2.000 zł), kierownik biura, asystentka szefa (wynagrodzenie brutto od 1800 zł), kierownik – koordynator obiektu z wynagrodzeniem od 2.000 zł brutto i specjalisty ds. planowania (wynagrodzenie brutto od 2.000 do 2.200 zł).

W dniu 22 maja 2009 roku M. W. wystąpiła do pozwanego organu rentowego z wnioskiem o przyznanie prawa do zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego od dnia 1 kwietnia 2009 roku do dnia 30 czerwca 2009 roku oraz o wypłatę ww. świadczenia. Odwołująca z wnioskiem przedłożyła świadectwo pracy w (...) S.A. Oddział w Polsce, z którego wynikało, iż pracowała od dnia 1 września 2008 roku do 31 marca 2009 roku, a stosunek pracy ustał w związku z likwidacją pracodawcy oraz zaświadczenia lekarskie dokumentujące niezdolność do pracy nieprzerwanie od dnia 27 października 2009 roku.

W dniu 11 sierpnia 2009 roku do pozwanego organu rentowego wpłynęło pismo odwołującej wraz z zaświadczeniem z Powiatowego Urzędu Pracy w P. z dnia 29 lipca 2009 roku, z którego wynikało, iż na dzień 1 kwietnia 2009 roku dysponował ofertami pracy dla kobiet z wyższym wykształceniem i może przedstawić odwołującej oferty na stanowiskach: kierownik biura (asystentka zarządu) z wynagrodzeniem 1.800 zł, specjalista ds. handlu z wynagrodzeniem 1.600 zł brutto, asystenta działu marketingu z wynagrodzeniem 1.700 zł brutto, referenta finansowo – księgowego z wynagrodzeniem 1.700 brutto, pracownika obsługi klienta z wynagrodzeniem od 1.500 zł do 2.500 zł brutto, doradcy finansowego z wynagrodzeniem prowizyjnym 100 do 4.000 zł brutto, konsultanta doradcy z wynagrodzeniem prowizyjnym, agenta ubezpieczeniowego w wynagrodzeniem prowizyjnym.

Sąd I instancji wskazał, że przy tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy w sprawie VI U 876/09, uznając odwołanie M. W. za bezzasadne, oddalił je wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2010 roku.

W dalszej części uzasadnienia Sąd I instancji przytoczył dokładnie rozważania Sądu Rejonowego, zwracając uwagę, iż Sąd Rejonowy w powyższej sprawie uznał, że odwołująca M. W. nie miała prawa do zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego od dnia 1 kwietnia 2009 roku do dnia 30 czerwca 2009 roku, bowiem przysługuje on jedynie w sytuacji, gdy przyczyną powstrzymania się od pracy i tym samym utraty zarobków jest tylko i wyłącznie likwidacja pracodawcy w okresie ciąży ubezpieczonej, a w momencie rozwiązania stosunku pracy z powodu likwidacji pracodawcy nie zachodzą inne przesłanki powodujące niezdolność do zarobkowania, które konsumowałyby prawo do zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Zatem zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego w związku z ustaniem stosunku pracy z powodu likwidacji pracodawcy przysługiwałby odwołującej, gdyby nie zachodziła okoliczność, iż w momencie likwidacji pracodawcy odwołująca nie była od 27 października 2008 roku niezdolna do pracy z powodu choroby przypadającej w czasie ciąży, a wyłączną przyczyną przerwania pracy i utraty zarobków był fakt rozwiązania stosunku pracy w związku z likwidacją pracodawcy. Wówczas bowiem do czasu porodu odwołującej przysługiwałby zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, który stanowi surogat utraconego wskutek likwidacji pracodawcy wynagrodzenia z uwagi na przerwanie pracy w związku z likwidacją pracodawcy.

Sąd I instancji wskazał również, że Sąd Rejonowy w omawianej sprawie wnioskował, iż przerwanie pracy przez odwołującą i spowodowana tym utrata zarobków nastąpiła przed rozwiązaniem stosunku pracy i spowodowana była chorobą odwołującej, która przypadała w czasie ciąży, a odwołująca w związku z niezdolnością do pracy z powodu choroby w czasie ciąży otrzymywała od dnia 27 października 2008 roku wynagrodzenie chorobowe i następnie zasiłek chorobowy z ubezpieczenia chorobowego. Nadto wskazał, że Sąd Rejonowy zgodził się z twierdzeniem odwołującej, iż art. 30 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego

w razie choroby i macierzyństwa stanowi ochronę kobiet w ciąży, a jego funkcją jest zapobieganie pogorszeniu sytuacji ubezpieczonej w ciąży, z którą z powodu likwidacji pracodawcy rozwiązano umowę o pracę i w ten sposób pozbawiono ją pracy i zdolności zarobkowania oraz że zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego stanowi surogat wynagrodzenia. Niemniej jednak Sąd Rejonowy uznał, że nie sposób odnieść powyższego do realiów sprawy, skoro przerwanie pracy i pozbawienie zdolności zarobkowania było wynikiem niezdolności do pracy z powodu choroby przypadającej w czasie ciąży, co skutkuje prawem do świadczenia w postaci zasiłku chorobowego, który od dnia 24 listopada 2008 roku do dnia porodu tj. 1 lipca 2009 roku M. W. otrzymywała, także po ustaniu z dniem 31 marca 2009 roku tytułu ubezpieczenia.

Sąd I instancji wskazał, że od powyższego orzeczenia apelację wniosła M. W., którą wyrokiem z dnia 22 września 2010 roku Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie o sygn. akt VIII Ua 15/10 oddalił. Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne Sądu I instancji i ich ocenę prawną. Sąd II instancji uznał za zasadne stanowisko Sądu Rejonowego, że zasiłki chorobowy i macierzyński wykluczają się wzajemnie ze sobą w tym sensie, że objęcie zasiłkiem z tytułu choroby uniemożliwia spełnienie się przesłanki z art. 30 ust. 3 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Przesłanka ta może zostać obiektywnie spełniona tylko w przypadku faktycznej możliwości podjęcia pracy przez ubezpieczoną.

Z kolei od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 22 września 2010 roku skargę kasacyjną wywiódł profesjonalny pełnomocnik odwołującej, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd I instancji podał, że wyrokiem z dnia 17 czerwca 2011 roku Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. II UK 374/10 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku wskazał, iż zawarte w § 17 pkt 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 27 lipca 1999 roku w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa wymaganie uzależniające przyznanie prawa do spornego zasiłku od przedstawienia zaświadczenia powiatowego urzędu pracy stwierdzającego brak propozycji innego zatrudnienia w sposób niedopuszczalny „doprecyzowuje” przesłankę ustawową a przez to jest sprzeczne z regulacją art. 30 ust. 3 ustawy zasiłkowej. W sposób pośredni § 17 pkt 3 rozporządzenia określa, kto ma zapewnić pracownicy inne zatrudnienie (urząd pracy) oraz jakie cechy ma mieć to inne zatrudnienie (takie jakie przedstawia urząd pracy). Prawidłowa wykładnia art. 30 ust. 3 ustawy zasiłkowej - wobec niejednoznaczności użytych w nim pojęć - musi uwzględniać funkcje określonego w nim świadczenia w kontekście systemu prawa. W tym przedmiocie całkowicie oczywiste jest odwołanie się do art. 177 § 4 kp - w szczególności do zdania trzeciego tego przepisu, zgodnie z którym w razie niemożności zapewnienia w okresie ciąży „innego zatrudnienia”, pracownicy przysługują świadczenia określone w odrębnych przepisach. Takim odrębnym przepisem jest właśnie art. 30 ust. 3 ustawy zasiłkowej a świadczeniem - zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego. W efekcie proponowane zatrudnienie powinno odpowiadać kwalifikacjom zawodowym pracownicy, nie może stanowić zagrożenia dla stanu ciąży i musi uwzględniać sytuację osobistą i rodzinną pracownicy. Pracodawca powinien podjąć starania o znalezienie dla pracownicy innego zatrudnienia a dopiero gdy nie dadzą one efektu i dojdzie do rozwiązania stosunku pracy bez zapewnienia innego zatrudnienia, przysługuje jej zasiłek na warunkach zasiłku macierzyńskiego. W świetle tej wykładni, przepisowi § 17 pkt 3 rozporządzenia można próbować nadać rozumienie zgodne z ustawą, że chodzi w nim o przedstawienie zaświadczenia powiatowego urzędu pracy o braku propozycji zatrudnienia odpowiadającego kwalifikacjom zawodowym pracownicy, niestanowiącego zagrożenia dla stanu ciąży i uwzględniającego jej sytuację osobistą i rodzinną.

Ponownie rozpoznając apelację odwołującej, wyrokiem z dnia 7 grudnia 2011 roku Sąd Okręgowy w Poznaniu, sygn. akt VIII Ua 39/11, zmienił zaskarżony wyrok z dnia 13 kwietnia 2010 roku i poprzedzając go decyzję w ten sposób, że przyznał M. W. prawo do zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego za okres od 1 kwietnia 2009 roku do 30 czerwca 2009 roku.

Sąd I instancji wskazał, że w uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy podał, że do prawidłowo ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy zastosował właściwe przepisy prawne, jakkolwiek ich interpretacja została skutecznie zakwestionowana. Poza sporem w niniejszej sprawie było to, że stosunek pracy odwołującej ustał z końcem marca 2009 roku i to z uwagi na likwidację pracodawcy oraz, że w tym czasie odwołująca była w 6 miesiącu ciąży. Spór dotyczył jedynie tego, czy pracownicy „zapewniono inne zatrudnienie” - przy czym czy zatrudnienie to zaoferował Rejonowy Urząd Pracy w P., bo niewątpliwie nie uczynił tego pracodawca. Analizując oferty zaproponowane przez Urząd Pracy - tak te z zaświadczenia z dnia 29 lipca 2009 roku złożonego przez odwołującą w toku postępowania przed organem rentowym, jak i te ustalone przez Sąd Rejonowy w Poznaniu, należało dojść do wniosku, iż M. W. nie zostało zapewnione inne zatrudnienie w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 2009 roku. Z kolei fakt niezdolności do pracy z powodu zagrożenia stanu ciąży, jak i wynikająca z tego wypłata zasiłku chorobowego nie stanowiły negatywnej przesłanki dla przyznania prawa do zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Nadto Sąd I instancji ustalił, że pozwany organ rentowy otrzymał powyższy wyrok w dniu 31 stycznia 2012 roku, a wypłata zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego została dokonana w dniu 20 lutego 2012 roku.

Sąd I instancji uznał za w pełni wiarygodne i przydatne dla potrzeb niniejszego postępowania dokumenty zgromadzone w aktach sprawy VI U 876/09 oraz w aktach organu rentowego.

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd I instancji uznał żądanie przyznania odsetek od 1 maja 2009 roku do 9 stycznia 2012 roku od zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego za bezzasadne.

Sąd Rejonowy powołał się na art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, nr 205, poz. 1585 ze zm.). Stwierdził, że określenie „okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności” oznacza, iż niewystarczające jest wykazanie, że organ rentowy nie ponosi winy w niewypłaceniu świadczenia, lecz konieczne jest także stwierdzenie, że niedokonanie wypłaty wynika z okoliczności niezależnych od tego organu (vide wyrok SN z dnia 07.10.2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005/10/147 oraz uzasadnienie wyroku SN z dnia 25.01.2005r., I UK 159/04, OSNP 2005/19/308). Wskazał, że jednocześnie Sąd Najwyższy prezentuje stanowisko, zgodnie z którym wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (wyrok SN z dnia 25.01.2005r., I UK 159/04, 2005/19/308).

Następnie Sąd Rejonowy wskazał, że szczegółowe zasady wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych uregulowane zostały w rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 roku w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 12, poz. 104). W myśl § 2 ust. 1, 2 i 6 cytowanego rozporządzenia odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń. Okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji. Jeżeli świadczenie jest wypłacane osobie uprawnionej za pośrednictwem poczty lub na rachunek bankowy, za dzień wypłaty świadczeń uważa się dzień przekazania należności na pocztę lub do banku.

W dalszych rozważaniach Sąd Rejonowy stwierdził, że przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego lub wypłaty tego świadczenia. Nieustalenie prawa do świadczenia oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania; w tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy, odmawiając przyznania świadczenia, naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego, przy czym dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie

naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem sądu zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2004 roku, II UK 485/03, OSNP 2005/10/147 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 roku, II UKN 402/00, OSNP 2002/20/501).

Sąd Rejonowy podkreślił, że istotne jest, iż to dopiero Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 czerwca 2011 roku dokonał interpretacji treści przepisu art. 30 ust. 3 ustawy zasiłkowej, akcentując, że prawidłowa wykładnia tego przepisu wobec niejednoznaczności użytych w nim pojęć musi uwzględniać funkcję określonego w nim świadczenia w kontekście systemu prawa. Dopiero po rozpoznaniu sprawy przez Sąd Najwyższy i dokonaniu wykładni przepisów art. 30 ust. 3 ustawy zasiłkowej i § 17 pkt 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 27 lipca 1999 roku, Sąd Okręgowy wydał w dniu 7 grudnia 2011 roku orzeczenie zmieniające wyrok Sądu Rejonowego z dnia 13 kwietnia 2010 roku i poprzedzającą go decyzję, przyznając M. W. prawo do zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego za okres od 1 kwietnia 2009 roku do 30 czerwca 2009 roku.

W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał, że z przedstawionych powyżej okoliczności wynika zatem, że obowiązek przyznania odwołującej zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego zrodził się dopiero po rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, a ściślej mówiąc po wydaniu przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w dniu 7 grudnia 2011 roku orzeczenia uwzględniającego wskazania Sądu Najwyższego.

Sąd Rejonowy podkreślił, że organ rentowy nie dysponował uprawnieniami do dokonania wykładni funkcjonalnej spornych przepisów, a zatem w konsekwencji nie miał podstaw do przyznania odwołującej w okolicznościach niniejszej sprawy zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Organ rentowy nie mógł zakwestionować przepisów rozporządzenia z dnia 27 lipca 1999 roku, nie miał też możliwości wystąpienia z pytaniem prawnym o zbadanie zgodności przepisów tego rozporządzenia z normami Konstytucji RP, czy też aktem ustawodawczym, na podstawie którego rozporządzenie zostało wydane.

Sąd Rejonowy uznał, że dokonana przez Sąd Najwyższy, a następnie Sąd Okręgowy w Poznaniu ponowna i odmienna ocena kwestii uprawnienia odwołującej do spornego świadczenia nie może w sposób automatyczny oznaczać, iż rozumowanie organu rentowego od samego początku było wadliwe, a całokształt sprawy wskazuje, iż był on uprawnionym do uznania, iż brak jest podstaw do wypłaty M. W. zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Rejonowy na podstawie przytoczonych wyżej przepisów prawa materialnego i art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił odwołanie jako bezzasadne.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła odwołująca M. W., zaskarżając go w całości, zarzucając mu naruszenie art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych polegające na przyjęciu, że dokonana przez organ rentowy błędna wykładnia przepisów prawa stanowiących podstawę wypłaty świadczenia jako przyczyna niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia, jest okolicznością, za którą organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu tego przepisu, zwalniającą organ rentowy z obowiązku zapłaty odsetek na rzecz ubezpieczonej.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie żądania zawartego w odwołaniu z uwzględnieniem sprecyzowania dokonanego pismem procesowym z dnia 31 stycznia 2013 roku.

Apelująca podniosła, że nawet staranna, lecz obiektywnie błędna, wykładnia przepisów prawa w nie jest okolicznością, za którą organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu art. 85 ust. 1 ustawy systemowej. Tym samym wykładnia przepisów prawa dokonywana jest przez organ rentowy niejako na jego ryzyko tzn. organ ten ponosi określoną przepisami odpowiedzialność za prawidłowość wykładni niezależnie od tego, czy w procesie jej dokonywania wykorzystał wszystkie przysługujące mu narzędzia oraz czy zastosował je właściwie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zawiera uzasadnionych podstaw i stąd podlega oddaleniu.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy, jak też przywołał właściwe przepisy prawa, które przytoczył w pisemnym uzasadnieniu wyroku.

Sąd Okręgowy podzielił ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego dokonaną przez Sąd orzekający. Sąd Okręgowy podkreśla, że ustalenia faktyczne poczynione na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego w całości akceptuje i podziela, co czyni zbędnym ponowne ich w tym miejscu szczegółowe przytaczanie.

Zgodnie z treścią art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., nr 205, poz. 1585 z późn. zm.), jeżeli organ rentowy - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

Dla oceny przysługiwania odsetek na podstawie cytowanego przepisu konieczne jest równoczesne zastosowanie dalszych regulacji prawnych, do których przepis ten odsyła. W odniesieniu do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy, w którym chodziło o przyznanie i wypłatę zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, są to art. 64 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2010r., nr 77, poz. 512 z późn. zm.).

Przepisy te stanowią, że płatnicy składek, o których mowa w art. 61 ust. 1 pkt 1, wypłacają zasiłki w terminach przyjętych dla wypłaty wynagrodzeń lub dochodów, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych bieżąco po stwierdzeniu uprawnień. Zasiłki te wypłaca się nie później jednak niż w ciągu 30 dni od daty złożenia dokumentów niezbędnych do stwierdzenia uprawnień do zasiłków (art. 64 ust. 1). Jeżeli płatnik składek nie wypłacił zasiłku w powyższym terminie jest on obowiązany do wypłaty odsetek od tego zasiłku w wysokości i na zasadach określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych (art. 64 ust. 2).

Istotą sporu jest czy odwołująca M. W. ma prawo do odsetek od zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego za okres od 1 maja 2009 roku do 9 stycznia 2012 roku - za świadczenie za kwiecień 2009 roku, od 2 czerwca 2009 roku do 9 stycznia 2012 roku – za świadczenie za maj 2009 roku i od 1 lipca 2009 roku do 9 stycznia 2012 roku – za świadczenie za czerwiec 2009 roku.

Organ rentowy przyjął jako datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wypłaty świadczenia datę wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu tj. 7 grudnia 2011 roku. Następnie dokonał odwołującej wypłaty świadczenia w dniu 20 lutego 2012 roku. W konsekwencji przyznał odwołującej i wypłacił odsetki za okres od 10 stycznia 2012 roku do 20 lutego 2012 roku z tytułu 42 dni opóźnienia w wypłacie świadczenia.

W tym miejscu należy wskazać, że w wyroku z dnia 21 kwietnia 2009 roku, I UK 345/08 (LEX nr 551000) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że jeżeli dla stwierdzenia uprawnień do świadczenia wymaga się wydania decyzji, termin do jej wydania biegnie od daty wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności. Przez wyjaśnienie "ostatniej niezbędnej okoliczności" należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności, mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę. Zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. W tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy, odmawiając przyznania świadczenia, naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do

świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego, przy czym dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem sądu zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia. Wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, oznacza, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ten organ ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.

Z kolei w wyroku z dnia 21 czerwca 2012 roku, III UK 110/11, Lex nr 1227452, Sąd Najwyższy stwierdził, iż „przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego lub w wypłacie tego świadczenia. Nie wydaje się przy tym ulegać wątpliwości, że przewidziane w art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy systemowej wyłączenie obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek nie jest zależne od wykazania, że organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia. Zawarte w tym przepisie określenie: "okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności" jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w przepisach prawa określenia: "przyczyn niezależnych od organu", co oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn, niezależnych od ZUS (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005 Nr 10, poz. 147)". Podejmując próbę klasyfikacji błędów organu rentowego Sąd Najwyższy w cytowanym wyroku podzielił je na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Wskazał, że „błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. Jeżeli zatem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek”. Z kolei wskazał, że „bardziej złożona jest prawna kwalifikacja błędu w ustaleniach faktycznych jako przesłanki uzasadniającej odpowiedzialność organu rentowego z tytułu wypłaty odsetek za opóźnienie. Możliwa jest bowiem sytuacja, że przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych sądu. Aby stwierdzić w takiej sytuacji, że organ rentowy nie ponosi za to opóźnienie odpowiedzialności, konieczne jest wykazanie, że w przepisany termin ZUS nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia, z uwzględnieniem jednakże tego, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08, OSNP 2010, nr 23-24, poz. 293)”.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że organowi rentowemu można przypisać odpowiedzialność za opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia także wtedy, gdy odmowa przyznania świadczenia nastąpiła wyłącznie wskutek błędnej wykładni przez ten organ przepisów prawa materialnego, a przyznanie świadczenia w prawomocnym wyroku sądu nastąpiło bez uwzględnienia jakichkolwiek nowych, nieznanych wcześniej organowi rentowemu, okoliczności faktycznych. W szczególności wyroku sądu, zwłaszcza wyroku Sądu Najwyższego, nie można traktować w kategoriach wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji przyznającej ubezpieczonemu prawo do świadczenia.

Rację ma apelująca, że nawet staranna, lecz obiektywnie błędna, wykładnia przepisów prawa w nie jest okolicznością, za którą organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu art. 85 ust. 1 ustawy systemowej.

Rzecz Sądu II instancji pozostało więc rozważyć, czy w toku postępowania dowodowego przed sądem ubezpieczeń społecznych w sprawie VIII Ua 39/11 zostały ujawnione nowe okoliczności, nieznanne wcześniej organowi rentowemu,

które mogą być rozważane jako wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji przyznającej odwołującej prawo do zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Organ rentowy wydał w dniu 2 września 2009 roku zaskarżoną decyzję, którą odmówiono odwołującej prawa do wypłaty zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego za okres od 1 kwietnia 2009 roku do 30 czerwca 2009 roku z uwagi na fakt, że odwołująca nie przedstawiła zaświadczenia z Powiatowego Urzędu Pracy o braku propozycji innego zatrudnienia. W odwołaniu odwołująca podnosiła, że nie zapewniono jej innego zatrudnienia, ponieważ charakter pracy w ofertach wymienionych przez Urząd Pracy w zaświadczeniu z dnia 29 lipca 2009 roku nie odpowiadał jej kwalifikacjom, a warunki zatrudnienia były niekorzystne.

Poza sporem w niniejszej sprawie było to, że w czasie ciąży odwołującej pracodawca rozwiązał z nią stosunek pracy z powodu jego likwidacji. Ustanie zatrudnienia nastąpiło z dniem 31 marca 2009 roku.

Zgodnie z art. 30 ust. 3 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa ubezpieczonej będącej pracownicą, z którą rozwiązano stosunek pracy w okresie ciąży z powodu ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy i której nie zapewniono innego zatrudnienia, przysługuje do dnia porodu zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Stwierdzenie, czy odwołującej od dnia 1 kwietnia 2009 roku do dnia porodu przysługiwało prawo do zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, w kontekście przesłanek z cytowanego art. 30 ust. 3, wymagało oceny, czy odwołującej „nie zapewniono innego zatrudnienia” lub odwrotnie, „zapewniono inne zatrudnienie”.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 czerwca 2011 roku stwierdził, że sądy obu instancji (w wyrokach z dnia 13 kwietnia 2010 roku i z dnia 22 września 2010 roku) dokonały błędnej wykładni art. 30 ust. 3 uznając, że obiektywnie rzecz ujmując, odwołującej zapewniono „inne zatrudnienie”.

Sąd Najwyższy podkreślił w omawianym wyroku, że prawidłowa wykładnia art. 30 ust. 3 ustawy zasiłkowej - wobec niejednoznaczności użytych w nim pojęć - musi uwzględniać funkcje określonego w nim świadczenia w kontekście systemu prawa. W tym przedmiocie całkowicie oczywiste jest odwołanie się do art. 177 § 4 kp - w szczególności do zdania trzeciego tego przepisu, zgodnie z którym w razie niemożności zapewnienia w okresie ciąży „innego zatrudnienia”, pracownicy przysługują świadczenia określone w odrębnych przepisach. Jest to przepis regulujący prawa i obowiązki pracowników i pracodawców (art. 1 kp), a więc obowiązek „zapewnienia innego zatrudnienia” pracownicy w okresie ciąży lub w okresie urlopu macierzyńskiego, gdy zajdzie konieczność rozwiązania z nią umowy o pracę w razie ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy, spoczywa właśnie na tym pracodawcy, a nie na powiatowym urzędzie pracy. Sąd Najwyższy wskazał, że takim odrębnym przepisem w rozumieniu art. 177 § 4 kp jest właśnie art. 30 ust. 3 ustawy zasiłkowej a świadczeniem - zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego. W efekcie proponowane zatrudnienie powinno odpowiadać kwalifikacjom zawodowym pracownicy, nie może stanowić zagrożenia dla stanu ciąży i musi uwzględniać sytuację osobistą i rodzinną pracownicy. Pracodawca powinien podjąć starania o znalezienie dla pracownicy innego zatrudnienia a dopiero gdy nie dadzą one efektu i dojdzie do rozwiązania stosunku pracy bez zapewnienia innego zatrudnienia, przysługuje jej zasiłek na warunkach zasiłku macierzyńskiego.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2011 roku zawiera wykładnię obowiązującego prawa, w tym pośrednio potwierdza, że organ rentowy dokonał błędnej interpretacji art. 30 ust. 3 ustawy zasiłkowej.

Jednakże co istotne, dopiero ponownie rozpoznając apelację odwołującej, Sąd Okręgowy w sprawie VIII Ua 39/11, analizując oferty zaproponowane przez Urząd Pracy - tak te z zaświadczenia z dnia 29 lipca 2009 roku złożonego przez odwołującą w toku postępowania przed organem rentowym, jak i te ustalone przez Sąd Rejonowy w Poznaniu, doszedł do wniosku, iż M. W. nie zostało zapewnione inne zatrudnienie w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 2009 roku. Przy czym zatrudnienia tego nie zaoferował Rejonowy Urząd Pracy w P. i niewątpliwie nie uczynił tego pracodawca. Jednocześnie Sąd Okręgowy rozpoznając apelację stwierdził, że fakt niezdolności do pracy z powodu zagrożenia stanu

cięży, jak i wynikająca z tego wypłata zasiłku chorobowego nie stanowiły negatywnej przesłanki dla przyznania prawa do zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

W takiej sytuacji istnieją podstawy do uznania, że opóźnienie w przyznaniu odwołującej świadczenia, nie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. W przepisany termin ZUS nie dysponował zaświadczeniem, że odwołującej nie zapewniono innego zatrudnienia. Dopiero bowiem w toku sprawy VIII Ua 39/11 dokonano ustalenia, że odwołującej nie zapewniono w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 2009 roku innego zatrudnienia. Ustalenie, że odwołującej nie zapewniono innego zatrudnienia stanowi ostatnią okoliczność niezbędną do wydania decyzji przyznającej odwołującej prawo do zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

W konsekwencji odwołująca nie prawa do odsetek za okres od 1 maja 2009 roku do 9 stycznia 2012 roku w wysokości odsetek ustawowych w wypłacie zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego przysługującego za okres od 1 kwietnia 2009 roku do 30 czerwca 2009 roku.

W związku z powyższym, Sąd Okręgowy na podstawie ww. przepisów oraz art. 385 kpc oddalił apelację.

SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk SSO Ewa Bratkowska SSO Teresa Błaszak